

Pisano o nim oszornie w nauce ekonomicznej, wykazując jego dobre i złe strony, ostatecznie jednak niezdolano powiększyć pierwszych, ani też usunąć drugich i podział pracy pozostaje wciąż niezłomnym prawem.

Od szewca nie można wymagać, iżby był dobrym kowalem, jak niepodobna żądać, ażeby lekarz był jednocześnie adwokatem. Każdy musi mieć własną dziedzinę pracy, jej od młodości się poświęcać i w niej następnie doskonalić. Lecz czy od tego bezwzględnie prawa podziału pracy nie mogą zachodzić wyjątki?

W miejsce odpowiedzi weźmy dla przykładu takie np. procedury, jak murarzy. Murarz jest w stanie pracować jedynie latem, zima zaś skazuje go na bezczynność. W naszym zaś klimacie przerwa taka trwa od 4-eh do 5-ju miesięcy rocznie...

Czyż w tak długim przeciągu czasu rzemieślnik może pozostawać bez zajęcia z pożytkiem dla siebie i własnej rodziny, czy nie powinien mieć innego stale z roku na rok zapewnionego warsztatu?

Otóż widzimy, iż w podziale pracy nietylko mogą, ale powinny zachodzić wyjątki. Zresztą o ich potrzebie najlepiej przekonywa zawód rolników. Oni również nie mogą uprawiać swojego fachu w porze zimowej. Wystawmy więc sobie, iż w kraju drobnej własności ziemskiej ściśle stosowanie zasady podziału pracy musiałoby spowodować bezczynność kilku milionów rąk przez ciąg trzech do czterech miesięcy rocznie! Podobnego stanu dopuścić niepodobna i dlatego też cała masa drobnych rolników staje się w zimie rzemieślnikami.

I ztąd bierze początek t. z. przemysł drobny czyli domowy, tj. włościański w ścisłym słowa znaczeniu; każdy włościanin musi być nietylko dobrym gospodarzem, lecz powinien zarazem być czy to tkaczem, czy kołodziejem, sizarzem, koszykarzem itd.

Rzecz prosta, iż skoro po wsiach jest możliwym zaszczerpić przemysł domowy, to w miastach wyuczenie się dwóch fachów powinno być o wiele łatwiejszem; boć na wsi przecie nie ma ani szkół rzemieślniczych, ani warsztatów gotowych, ani wzorów technicznych, podczas gdy w mieście każdy rzemieślnik wszystkie te środki pomocnicze znajduje pod ręką.

Wracając do naszego założenia, przekonywamy się, iż byłoby wielce korzystnym, ażeby takie rzemiosła, które z natury swojej muszą się przerywać na czas dłuższy, zawsze były połączone z innymi jeszcze procedurami. System taki nie jest nowy, gdyż z powodzeniem praktykuje się za granicą, gdzie murarze np. poświęcają się zajęciom nie mającym najmniejszej wspólności z ich właściwym fachem. Dość powiedzieć, iż w porze zimowej w niektórych miejscowościach trudnią się wyrobem koronek...

Przykład ten powinien zachęcić naszych rzemieślników do naśladownictwa.

Uczniowie i czeladnicy młodszy, zamiast bezpożytecznie tracić czas w ciągu długich miesięcy zimy mogliby uczęszczać do szkół niedzielno-rzemieślniczych i do warsztatów innych majstrów, a po kilku latach takiej nauki, cel jej już będzie osiągnięty i już będziemy mieli nową generację rzemieślników, któ-

rzy, odpowiednio do warunków zewnętrznych, poświęca się temu lub innemu zawodowi.

Tylko pracę tę i naukę należy prowadzić nie dorywczo, lecz systematycznie i porządnie, z planem naprzód obmyślanym.

Uwagi powyższe aczkolwiek dotyczą przede wszystkim murarzy, powinny być rozważone przez cały ogół inteligentnych rzemieślników, dbających o moralne zdrowie w klasach pracujących.

Niektórzy murarze zajmują się wprawdzie garn-carstwem i zduniństwem, lecz tych jest stosunkowo nie wielu. O innych zaś rzemieślnikach i tego nawet powiedzieć nie można.

Praca jest najskuteczniejszem dla człowieka lekarstwem, jak próżniactwo znowu jest największą pokusą do złego.

Obserwator.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

— Ministerjum wojny wskutek interpelacji rady państwa postanowiło zaprowadzić w teraźniejszym umundurowaniu armii dalsze zmiany mające na celu względnie znaczną oszczędność. Zmiany te polegać będą na uproszczeniu kroju mundurów, co zmniejszy koszt roboty i ilość potrzebnego sukna. Krój zostanie uproszczony przez zniesienie tylnych fałd, oraz zaprowadzenia obcisłych spodni w miejsce szerokich szarawarów. Zmiany te jeżeli uzyskają zatwierdzenie, wejdą w wykonanie w r. b. w ten sposób, że mundury w tym roku szyte, będą już odrobione nowym krojem. W pułkach kawalerji, konnej artylerji i piechoty gwardji, mundury te nie będą wprowadzone.

— Rada państwa wkrótce przystąpi do zadecydowania projektu nowej taryfy celnej na materiały i produkty przemysłu górniczego; nowa taryfa ma być ściśle protekcyjna.

— Ministerjum komunikacji poleciło wszystkim zarządom dróg żelaznych ściśle przestrzegać, ażeby w księgach towarowych były szczegółowo zapisywane nazwiska, imiona i miejsca pobytu towaro-odstawców i towaroodbiorców, oraz wartość wysyłanego ze stacji towaru. Rozporządzenie to, wydane na żądanie departamentu przemysłu, ma na celu zabezpieczenie prawidłowego poboru podatków handlowych.

— Zarządy dróg żelaznych otrzymały polecenie ponownego sformowania listy poddanych zagranicznych pozostających na służbie kolejowej; również zapotrzebowano uwag objaśniających o przyczynie nieprzyjęcia przez osoby w poprzednich listach wymienionego poddaństwa rosyjskiego.

— Towarzystwo zachęty przemysłu roztrząsało w tych dniach wnioski w przedmiocie cła na koks, sprowadzony do Królestwa Polskiego ze Śląska i Prus. Większością głosów zapadła uchwała, iż najbardziej odpowiedniem będzie cło na koks w stosunku 1 kop. od puda.

— Przedstawiciele towarzystwa wzajemnej asekuracji życia w New-Jorku wystąpili do wyższej

władzy administracyjnej z prośbą o pozwolenie otwarcia filji tegoż towarzystwa na Cesarstwo i Królestwo.

— Warszawski generał gubernator wystąpił, jak donosi *Warsz. dzień.*, do ministerjum oświaty z projektem urządzenia w Królestwie Polskiem szkół rolniczo-rzemieślniczych.

— W ostatnim numerze *Warsz. dzień.* czytamy co następuje: „W dzienniku *Słowo* i w kilku innych pismach miejscowych ukazała się w tych dniach wiadomość, iż magistrat przedstawił do zatwierdzenia władzy wyższej projekt urządzenia nocnej pomocy lekarskiej dla chorych. Donoszą nam ze źródła wiarogodnego, iż wiadomość ta jest bezpodstawną. Magistrat rzeczywiście zamierza podać do zatwierdzenia opracowany przez warszawskie towarzystwo lekarskie projekt pomocy nocnej dla chorych, lecz dotąd tego nie uczynił. W każdym razie projekt może być zatwierdzony nie weześniej, jak dopiero w r. 1884-tym, a wprowadzony zaledwie w roku 1885-tym. Co się zaś tyczy urządzenia noszy dla chorych, o którym również donoszą dzienniki miejscowe, to w przedmiocie tym magistrat nie zrobić nie mógł, gdyż sprawy lekarskie pozostają w zawiadywaniu nie magistratu, lecz rady dobroczynności publicznej i policji, które mogły wystąpić z inicjatywą urządzenia noszy, dotąd wszakże nie wystąpiły.”

— Nowy most żelazny na Wiśle będący do roku 1880-go w wyłącznym posiadaniu kolei nadwiślańskiej, obecnie jak wiadomo przeszedł częściowo do administracji miejskiej. Obowiązkiem miasta będzie utrzymanie dolnego pokładu dla przejazdu wozów, podjazdów nasypanych z prawej strony plan-tów kolei obwodowej, barjer i szlabanów otaczających drogi wiodące do mostu a wreszcie utrzymywanie dwóch stałych stróżów w strażnicach położonych na końcach mostu. Wydatki te stanowią stosunkowo sporą sumę roczną 3,021 rs. rocznie, którą pochłania przeważnie kupno drzewa na pokrycie podłogi przejazdowej. Podłoga pomimo ciągłych re-paracji jest nieznośną. Z tego więc powodu wydelegowaną zostanie komisja inżynierów miejskich i kolejowych, która wspólnie obradować będzie nad zastosowaniem na moście nowej podłogi z płyt żelaznych, kostek brukowych drewnianych używanych za granicą lub z innego materiału jakiby okazał się praktycznym.

— Grono literatów i dziennikarzy podejmowało w dniu wczorajszym wspólną wieszaczkę bawiącego obecnie w Warszawie znakomitego historyka, dra Ludwika Kubalę.

— Kłopoty tramwajowe. Każdy większy śnieg daje się dotkliwie uczuć kolei konnej.

Widzieliśmy to w dniu wczorajszym w wielu punktach, gdzie takowa przechodzi.

Na Krakowskiem Przedmieściu około godziny 2-ej 11 wagonów tramwajowych stanęło jeden za drugim.

Na Senatorskiej podobne trudności powtarzały się razy kilka.

— Ty przyjdiesz po mnie?

— Ja.

Tu stary kozak skłonił się nisko, jakby chciał odejść.

— Jakto na tem się kończy twoje posłannictwo? — wykrzyknął Juljusz.

— Od dziś za tydzień o dwunastej w nocy — powtórzył Kość uroczystym głosem.

— Czy sam tylko mam stanąć?

— Sam.

Juljusz widocznie pasował się z jakąś myślą upartą.

Nareście wybuchł nagle, jakby nie mógł żadną miarą powściągnąć się dłużej.

— A ona? — zapytał.

— Ona? — powtórzył Kość, a na surowej jego twarzy mignęło coś na kształt uśmiechu.

— Czy obaczę ją także?

— Może.

— Może! — zawołał Juljusz i z rodzajem jakiegoś gorączkowego rozdrażnienia rzucił się w tył sofki.

Kość uklonił się nisko i wyszedł z pokoju.

Juljusz pozostał sam, opadnięty przez rój najdziwaczniejszych myśli, domniemywań i kombinacyj.

VI.

Ważne poszlaki.

Na samym wstępie naszej powieści, w pierwszych początkach zawiązującego się działania poznaliśmy czytelników z mrowoną karczma ryczechowską i jej głośnym w okolicy arendarzem, garbatym Chaimem Organistą.

Porwani prądem późniejszych wypadków nie mieliśmy ani czasu ani sposobności odnowić pierwszej pobieżnej znajomości — i tak karczmę jak i dowcipnego Organistę zupełnie straciliśmy z oczu.

Wyprzedzając obecnie Katilinę, zajrzemy na krótką chwilę do wnętrza karczmy Organisty.

Izba szynkowna ludna, huczna i gwarna jak zawsze.

Mieszane towarzystwo rozdzieliło się przy kilku osobnych stołach, i popijając piwo lub wódkę, w różnych przedmiotach wszaskliwie toczy rozmowy.

Szczególnym zbiegiem okoliczności zastajemy w przepelnionej szynkowni kilka znajomych nam twarzy.

Na końcu głównego stołu w pośród niewielkiej rzeszy chłopów siedzi rozparty z właściwą sobie powagą wójt ryczechowski, któregośmy już dwukrotnie spotkali w towarzystwie maziarza.

Nieco dalej przy osobnym mniejszym stole widać kółko szlachty chodackowej, a na jej czele wodzi z buńczucznością miną i sumiastym wąsem p. Dominik Zerwikaptur Szczeczuga, znany nam energiczny uczestnik nocnej schadzki w mieszkaniu Kostia Bulija.

Głębiej na uboczu, tuż pod samym alkierzem otoczyło mały czworograniasty stół grono wracających z jarmarku małomieszczan starzelickich, przysłuchując się pilnie jakimś wielce ciekawym wykładem i rozprawom sławetnego Jędrzeja Juryka, również uczestnika tajemniczej schadzki u starego klucznika zakletego dworu.

Po wszystkich kątach zwinny i chyży jak wrzeciono uwija się sam zacny arendarz z butlą i kieli-chem w ręku.

Tu z niemym migiem potrząsają się o niego, każdy choć na moment radby go przywołać do siebie, aby obok szumu we łbie i jakiś żarcik dowcipny wynieść do domu.

— Do mnie Organisto!

— Na słówko, panie arendarzu!

— Do kompanji, Chaimie! — odzywają się zewsząd głosy.

Organista kręci i wierci się na wszystkie strony i odgryza się jak może.

Jednemu garb swój chce posłać zamiast siebie, drugiemu flaszkę z wódką podsuwa w zastępie, trzeciemu służyłby na zawołanie, ale nie wierzy w jego przyjaźń po trzeźwemu.

Tylko przy stołach, gdzie przewodzą nasi znajomi, więcej na sobie samem ogranicza się towarzystwo.

Pan Dominik Zerwikaptur Szczeczuga kręci nieustannie krzaczący wąs w górę i na dół i z zwykłą sobie energją i dobitnością wyrażen fulminuje na dzisiejsze czasy i stosunki.

— Niech mię siarczysty piorun trzaśnie, panowie bracia, rób co chcesz, co potrzeba pomyśleć! — powtarza raz poraz.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

